

Vergaderjaar 2015–2016

25 422

Opwerking van radioactief materiaal

Nr. 152

BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juli 2016

Naar aanleiding van berichtgeving in de Volkskrant¹ van 4 juli jl. over een klokkenluidersmelding betreffende de verwerking van radioactief afval heeft het lid Dik-Faber (CU), mede namens GroenLinks, tijdens de Regeling van werkzaamheden op 7 juni jl. (Handelingen II 2015/16, nr. 92, item 34) verzocht om een brief aan de Kamer met meer informatie over de door de klokkenluider genoemde problemen.

Deze brief en de antwoorden op de vragen van de leden Van Veldhoven (D66), Dik-Faber (ChristenUnie) en Van Tongeren (GroenLinks) over het bericht dat er sprake is van een ophoping van kernafval in Petten door falende apparatuur en het bericht «De onverwachte drone-aanval op Petten» (ingezonden 9 juni 2016), gaan in op de genoemde problemen. De antwoorden op deze vragen zullen omstreeks dezelfde tijd als deze brief worden verzonden.

De ANVS heeft inderdaad op zondag 29 mei 2016 per e-mail een melding ontvangen van een anoniem persoon die zegt te werken bij NRG. Het is niet bekend of dit dezelfde e-mail is die de Volkskrant heeft ontvangen. Aangezien het een anonieme klokkenluider betreft, zal de ANVS deze e-mail behandelen volgens de procedure voor externe klokkenluiders. Hieronder wordt dit nader toegelicht.

In het bericht van de Volkskrant komen twee punten naar voren:

- (i) de voortgang van het radioactief afval project stukt vanwege een probleem met de apparatuur die gebruikt wordt voor de karakterisatie van het afval en
- (ii) intern zaken rapporteren bij NRG is niet mogelijk omdat er een «angstcultuur» heerst.

Ik zal hieronder op deze punten en de rol van de ANVS ingaan.

¹ Volkskrant, 4 juni 2016: Klokkenluider: ophoping kernafval Petten door falende apparatuur <http://www.volkskrant.nl/binnenland/klokkenluider-ophoping-kernafval-petten-door-falende-apparatuur~a4313343/>

(i) Problemen met apparatuur voor karakterisatie van radioactief afval

In het bericht in de Volkskrant wordt gesteld dat problemen met falende apparatuur een belangrijke oorzaak zijn voor het ophopen van nucleair afval bij de kernreactor in Petten en dat door deze problemen de radioactieve inhoud van de vaten afval niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, waardoor het sorteren en afvoeren ervan stopt.

Allereerst wil ik benadrukken dat de veiligheid en zorgvuldigheid voorop staan bij de verwerking en afvoer van al dan niet historisch radioactief afval. Eventuele vertraging in het project voor de afvoer van het historische afval van Petten naar de huidige landelijke opslaglocatie COVRA in Zeeland is beleidsmatig onwenselijk maar leidt niet tot een veiligheidsrisico: het radioactief afval ligt veilig opgeslagen in een hiervoor ontworpen faciliteit die voldoet aan de nationale en internationale normen. Het bedrijf NRG is verantwoordelijk voor de veilige opslag en hantering van het afval en de ANVS houdt hier vanuit de overheid toezicht op.

De VINISH-installatie is oorspronkelijk eind jaren negentig ontworpen. De installatie is destijds gebruikt bij het proces om een eerste selectie te maken van vaten met laag en middelactief afval. Hiervoor was de nauwkeurigheid van de metingen met de VINISH-installatie voldoende. Voor de nadere karakterisering van het afval, die volgens de afspraken met de COVRA uitgevoerd moet worden voordat deze het afval accepteert, heeft NRG in 2012 besloten de VINISH-installatie aan te passen om deze geschikt te maken voor deze karakterisering. In juli 2015 leek de VINISH technisch gereed voor gebruik. De aangepaste VINISH-installatie bleek echter nog niet goed genoeg te werken waardoor het niet mogelijk is om met voldoende nauwkeurigheid de samenstelling van het afval vast te stellen. Dit is destijds ook gemeld aan de ANVS. NRG werkt nu in samenwerking met de leverancier van de VINISH-installatie aan een oplossing. De ANVS houdt hierbij de vinger aan de pols, omdat de voortgang ook de ANVS zorgen baart.

Het niet naar behoren functioneren van de VINISH-installatie zorgt ervoor dat het afval voor een belangrijk deel nog niet door COVRA kan worden geaccepteerd en dus niet afgevoerd kan worden. Dit betekent echter niet dat het gehele radioactief Afval Project stil komt te liggen. Vóór de karakterisering met de VINISH, vindt de meest arbeidsintensieve stap in het proces plaats: het in een afgeschermd en geïsoleerde hotcell met handbediende mechanische «armen» de inhoud van de vaten in laag-, laag middel- en hoog middelactief sorteren en in nieuwe vaten plaatsen. Hieraan wordt nu 16 uur per dag, 5 dagen per week gewerkt. Op dit moment worden de vaten met het gesorteerde en herverpakte afval opnieuw tijdelijk veilig opgeslagen in Petten totdat het probleem met VINISH is opgelost. Dit leidt nu nog niet tot een vertraging van het gehele project. Wanneer het probleem echter niet binnen enkele maanden kan worden verholpen, is het mogelijk dat het project wel als gevolg hiervan vertraging oploopt en daarmee de beoogde einddatum van 31 december 2022 voor de volledige verwerking en afvoer van het historisch afval in gevaar komt. Er is echter, zoals ik hierboven ook reeds aangaf, geen veiligheidsrisico door het langer opslaan van het radioactief afval in Petten. Bovendien geldt dat de betrokken apparatuur alleen wordt ingezet voor de karakterisering van historisch afval. Het heeft geen rol in de afvoer van operationeel afval van onderzoek en productie van medische isotopen, waarvan de samenstelling bekend is. Dit afval wordt conform de vergunningvoorschriften regelmatig afgevoerd naar de COVRA. Er is zodoende ook geen sprake van «ophopen» van radioactief afval

(ii) Geen mogelijkheid interne meldingen door «angstcultuur»

De genoemde signalen zijn mij bekend en worden door de ANVS onderzocht. De ANVS heeft geen concrete aanwijzingen dat er op dit moment sprake is van een «angstcultuur» binnen NRG in algemene zin maar blijft dit aspect wel nadrukkelijk volgen in de reguliere inspecties en neemt ook de binnengekomen anonieme klachten serieus. De ANVS ziet de afgelopen jaren een toename in de meldingsbereidheid van incidenten en bijna-incidenten, de zogenoemde potentieel onveilige situaties, onder werknemers van NRG. Dit wordt ook vermeld in een dezer dagen te verschijnen of reeds verschenen ANVS-publicatie «Rapportage ongewone gebeurtenissen in Nederlandse nucleaire inrichtingen in 2015». In het verleden zijn er bij NRG inderdaad problemen geweest met onder andere de veiligheidscultuur die aanleiding zijn geweest tot extra toezichtactiviteiten door de toenmalige KFD (voorganger van de ANVS). In 2002 heeft dit geleid tot het uitnodigen van een missie van internationale experts vanuit de IAEA, waar een groot aantal verbetermaatregelen uit voortvloeide. In 2012, toen werd vastgesteld dat de verbetering nog onvoldoende was, is NRG onder verscherpt toezicht geplaatst. In de afgelopen periode heeft de ANVS, naar aanleiding van signalen over veiligheidscultuur, inspecties uitgevoerd op dit punt en ook voor de komende tijd staan er inspecties gepland. Conform een voorschrift in de vergunning zal nog dit jaar opnieuw een internationale missie van het IAEA in Petten worden ontvangen waarvan ook het onderwerp veiligheidscultuur deel uitmaakt. Daarnaast zal er begin volgend jaar een tweede IAEA-missie zich volledig richten op de veiligheidscultuur bij NRG.

Omdat de ANVS tot taak heeft te waken over de nucleaire veiligheid en stralingsbescherming, neemt de ANVS ook anonieme klachten/meldingen serieus. De ANVS verifieert de inhoud van de klachten/melding. Daarbij wordt zorg gedragen voor het niet vermelden van de bron indien deze uit de melding valt af te leiden. Bij niet anonieme meldingen bestaan meer mogelijkheden om de klacht/melding te verifiëren. Ook bij niet-anonieme klachten/meldingen zorgt de ANVS, wanneer er beroep wordt gedaan op vertrouwelijkheid (de melder geeft aan klokkenluider te zijn), voor de bescherming van de bron, vanzelfsprekend ook ten opzichte van de werkgever. Voor het bewaken van de vertrouwelijkheid wordt de Vertrouwenspersoon Integriteit van de ANVS betrokken bij dit soort klachten/meldingen.

Ik ga er van uit hiermee de Kamer voldoende te hebben geïnformeerd over de zaken die zijn aangekaart in het aangehaalde artikel van de Volkskrant.

De Minister van Infrastructuur en Milieu,
M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus